

2. Verum si adfuerit voluntas implendi, ut supra explanatum est, infidelitas in implendo admittit parvitatem materiae ad eum modum, quo in voto materiae parvitas admittitur: ita ex sententia communiori et, ut equidem opinor, etiam theoretice *unice vera*. Cf. S. Anton. p. 2 tit. 10 c. 4 § 1, S. Alph. n. 173, Tamb. l. c. c. 3 § 3 n. 4, Suar. l. c. *de rel.* l. 3 c. 16 n. 9 etc.¹

3. Imo peccatum quod juramenti promissorii laesione fit etiam in re gravi, mortale quidem est, levius tamen, quam voti laesio; at haec ipsa vincitur malitia perjurii, quod asserendo falsum committitur. V. S. Thom. q. 89 a. 8; Suar. l. c. et l. 2 cap. 3 n. 5—9.

Ex qua S. Doctoris doctrinâ plane sequi videtur, juramenti qua asserentis et qua promissorii tum obligationem tum actum habere formaliter diversum respectum ad virtutem religionis. Cf. Suarez l. c. l. 1 cap. 9 n. 4; Bouquillon *de virt. relig.* n. 573.

416 Ad III. Quod dicitur obligatio juramenti *accessoria*, id non ita concipi debet, ac si obligatio religionis minor sit, nam vere gravior est quam obligatio erga hominem contracta; at haec altera obligatio fundamentum est, quo corrumpente, corrumpit obligatio religionis, ut magis explicandum est ad n. V.

Ad IV. 1. Principium n. IV. positum maxime applicatur, quando juramentum fit in utilitatem alicujus hominis (S. Alph. n. 177); nam si soli Deo fit, ab obligatione *absoluta* juramenti promissorii excludi debet actio, boni melioris impediens, ut agentes de voto infra dicturi sumus.

2. Quando res ex se non mala ex circumstantiis mala evadit, obligationem nullam, adeoque neque juramenti obligationem ad id sese porrigere posse, clarum est. — Rei autem malae sub juramento promissio quale peccatum sit, supra dictum est; obligatio est *nulla*, sive res mala, sive inutilis

¹ Sunt quidem iique gravissimi scriptores, qui putent, quamlibet transgressionem juramenti promissorii, etiam in re levi, grave peccatum esse, ut Less. l. 2 cap. 42 dub. 5, Valentia disp. 6 q. 7 p. 2: cui recenter accessit Bouquillon l. c. n. 583. Cujus opinionis ratio in hoc uno consistit, quod in juramento promissorio Deus invocetur *ut testis veritatis futurae* (ad quod omnes rationes a Lessio l. c. prolatae reducuntur). At haec ratio recte negatur et a Suarez l. c. contraria expositione plane solvitur, qua ostendit, induci quidem a jurantibus Deum ut testem praesentis voluntatis seu propositi, sed quoad futuram executionem Dei reverentiam et auctoritatem interponi, quo firmior evadat obligatio coram supremo rege et domino tantae auctoritatis contracta; nam etiam in actibus coram humanis testibus peragendis eos non induci tamquam futurae veritatis, sed ut praesentis obligationis testes, quorum auctoritas et reverentia, si promissio non impleatur, etiam laedatur. Et re quidem vera, si recta est opinio Lessii, objectum, quod in juramento promissorio asseritur et per Deum ut testem confirmatur, erit futuri eventus veritas. At quomodo si ita est, Ecclesia vel ipse Deus in tali juramento potest dispensare, quum ipse se mendacem fieri permittere non possit? Quodsi ut id effugias, dicis, intelligi veritatem futuram conditionatam „nisi facta fuerit condonatio etc.“, id ipsum ostendit, non eventum re ipsa *futurum* — quippe qui ne sit futurus, per conditionem aliquam inductam juranti liceat procurare — esse objectum assertionis, sed *animi propositum seu promptitudinem*. At si tandem delaberis ad hoc objectum, quod per Deum a jurante asseratur, statuendum, non est ratio, cur dicas *futuram* animi promptitudinem intelligi, non solam *praesentem*.

plane est, modo sit ex omni parte et cum circumstantiis concretis plane inutilis. Velle enim rem malam vere quasi ex juramenti obligatione et religionis causa facere, continet errorem graviter sacrilegum, etsi agatur de re venialiter mala, ac si Deus re utcumque mala honorari possit. At, potissimum in re venialiter mala, homines id vix considerant. Quare, seclusa illa erronea intentione, practice est gravis aut levis malitia superaddita contra religionem pro malitia gravi aut levi ipsius rei promissae in se spectatae juxta id, quod dictum est de defectu justitiae in ipso juramento promissorio, si quis promissum exsequitur *propter juramentum*. Cf. Tamb. l. c. cap. 3 § 3 n. 5, Suarez l. c. lib. 2 c. 14 et c. 15 et lib. 3 c. 19.

3. Difficultas oritur, quando quaerunt de obligatione juramenti metu ⁴¹⁷ injusto extorti. 1) Omnes conveniunt, non oriri obligationem justitiae erga injustum promissarium, v. g. latronem, qui metu incusso alterum cogit, ut jurejurando promitteret pecuniae summam, sed eum prorsus obligari ad reddendam pecuniam, si qua data fuerit et ad remittendam totam promissionem; imo promittentem, si solverit pecuniam propter juramentum, posse nihilominus pecuniam datam repetere.

2) Omnes etiam conveniunt, a legitimo Superiore posse concedi dispensationem seu dissolutionem obligationis juramenti qua talis; qua facta, omnem obligationem prorsus cessare.

3) Imo neque controversia est, sed fatentur omnes, licere in tali casu, jurantem restrictione uti „dabo tibi, quatenus tu jus acquisiveris“: quodsi ita juraverit, obligatio nulla erit.

4) Verum si jurans id nescivit, aut non cogitavit, ac proin serio juravit: plerique dicunt, nisi facta fuerit juramenti dispensatio, juramentum impleri debere, posse tamen statim rem datam rursus auferri. V. S. Alph. n. 174 secundum S. Thom. II. II. q. 89 a. 7, Suarez, Lugo, Elbel etc.; sunt tamen alii, qui dicant, non oriri ullam obligationem, sed juramentum esse aut irritum, utpote de re inutili (quum adsit facultas rem ipso illo momento, quo data fuerit, repetendi), aut rescindibilem ab eo, qui metum passus sit: S. Antonin. p. 2 t. 10 c. 6 *quintus casus*, Azor cum aliis. Verum si dicitur juramentum esse de re inutili, potius sequi videtur, eum, qui nolit juri suo repetendi renuntiare (quod si libere voluit, tenetur etiam propter jusjurandum rem promissam dare), *objective male agere*, nisi juret cum restrictione.

Ad V. 1. Si intentio jurantis explicite restricta fuit: obligationis ⁴¹⁸ interpretatio non parit difficultatem, modo licite sese restringere potuerit.

2. Verum si expresse non fuit restrictio addita, videri debet aliquando, num ex ipso fine jurantis erui possit intentio implicite restricta. Sic qui juravit, se lusurum amplius non esse, si finis erat, ut vitaretur peccatum, obligatio non est abstinendi a lusu honesto et moderato — qui finis supponitur, nisi constet de contrario (S. Alph. n. 178); similiter si finis erat evitare peccandi *periculum*, non est obligatio abstinendi ab eo lusu, in quo neque in se neque ex conditione ludentis ullum est peccandi periculum; si finis erat agere opus supererogatorium mortificationis per totalem abstinentiam, obligatio ad omnem lusum extenditur. Ib. — Similiter dic de juramento vitandi certam domum etc.

419 3. Relate ad regulam: „juramentum sequitur naturam actûs“: haec intelligitur de *sensu* juramenti, non quasi per juramentum non alia aut firmior obligatio fieret: v. Suarez l. 2 c. 32 n. 4. Secundum hanc igitur regulam dicendum est:

1) Promissio jurata, si erga alterum ut obligatoria dirigitur, ante acceptionem non valet, ita ut, non obstante juramento, a promittente revocari possit, eo quod „promissio“ compleatur tandem per acceptionem: aliter dicendum est, si jurans intendit obligationem erga solum Deum; nam haec independentem ab omni humana acceptione, ac proin statim, enuntiatione promittentis (sive externa sive interna), perficitur.

2) Quod de acceptione dictum est, suo modo intelligitur etiam de remissione ex parte ejus, ad quem promissio facta est, ita ut, eo remittente, etiam juramenti obligatio corruat: imo si mutua quaedam obligatio inita fuerit, conditio tacite intelligitur: „modo alter etiam fidem servet“.

3) Aliae conditiones seu restrictiones tacite subintellectae in quolibet juramento sive jure sive consuetudine sunt: „si potuero, aut si licite potuero; nisi Superior legitime contradixerit; nisi res notabiliter mutatae fuerint“ v. T amb. l. c. § 4.

Quare, si res, quae nunc possibilis, licita, utilis est, evadit impossibilis, illicita, inutilis ad finem intentum, obligatio juramenti non subsistit ad rem cum illis circumstantiis.

Notabilem mutationem sive rei in se sive circumstantiarum, quae efficiat, ut juramenti obligatio eo usque non extendatur, ex sententia S. Alph. n. 187 illam habe, quae si praevisa esset, jurans non promisisset. Quod si dubium manet, praesumptio est pro juramenti obligatione: relinquatur tamen quoad obligationem erga Deum relaxatio, de qua sq. art.

4) Juramentum nunquam censetur factum in praedictum tertii, quando tertii illius utilitas sive ex justitia sive ex caritate a jurante procuranda vel non impedienda est.

5) Juramentum, ad quod aliquis dolo vel errore permotus est, non valet: quum etiam talis promissio corruat, utpote non satis voluntaria et libera. Id intellige a) de quolibet errore *substantiali*, etsi errore cognito jurans nihilominus promisisset, siquidem de facto voluntaria promissio non fuit, b) de errore accidentali autem illo tantum, qui ita notabilis est, ut error si fuisset cognitus, jurantem a promissione retinisset.

4. Juramentum contractui additum quando contractum aliter irritum aut rescindibilem ratum et firmum faciat, expendendum est in tractatu de contractibus.

420 5. Coronidis instar addo, quo sensu sumatur obligatio juramenti, quod aliquando fit in conventionibus et consultationibus circa secretum servandum; item de juramento, quod exigitur sive ab alumnis, servandi regulas, statuta, sive a viris in officio constitutis servandi leges, fideliter implendi officia etc.

Nimirum respondeo cum S. Alph. n. 181, Elbel *de juram.* n. 90—92:

1) Secreti servandi gravis est obligatio, quatenus grave nocumentum ex laeso secreto sequi potest; levis, si damnum nullum aut leve est; nulla, si aliunde res patefacta est neque de damno amplius agitur. Imo aliquando ad damnum aliorum praecavendum vel ad necessitatem sublevandam obli-

gatio esse potest secretum non servandi: nam juramentum *sequitur naturam secreti* (cf. postea de secreto).

2) Juramentum servandi statuta . . . a) intelligitur de statutis *editis*, non de *edendis*; b) intelligitur de statutis, legibus, quae adhuc in vigore sunt — quare si quae sunt in codice non expunctae quidem, sed desuetudine . . . abrogatae, ad eas juramentum non extenditur; c) intelligitur de observandis tamdiu, quamdiu vigent neque contraria consuetudine forte abrogabuntur; d) intelligitur de observandis aut sub gravi peccato, aut sub levi, aut sub consilio tantum, aut sub poena tantum, prout ipsa res aut lex vigens id postulat.

Quare non est objectum juramenti, quod jurans nunquam aliquod statutum transgressurus sit, sed quod velit vere statutis, legibus *subjacere*, eaque communiter observare, de cetero autem, si forte transgressio accidat, animadversioni obnoxius esse.

Scholion 1. Evidens est, juramentum in leges civiles, consti- 421 tutiones emissum obligare nunquam posse ad servandas leges divino aut ecclesiastico juri contrarias. Imo si, quando juramentum postulat, fervet dissidium inter ‚statum‘ et Ecclesiam, ita ut leges Ecclesiae Deoque contrariae *efferantur* vel urgeantur, jurare non licet, nisi adjectâ clausulâ et exclusis illis legibus. Si vero ejusmodi leges in codicibus quasi sepultae jacent, etsi ab auctoritate civili non explicite pro irritis habeantur, necesse non erit, clausulam illam expresse addere, quum quilibet rationabiliter agens, qui juramentum excipit, sensum juramenti sic sumere et intelligere debeat, ut censeatur versari circa solas leges re ipsa validas: ita etiam sentit pro America Kenrick tr. 3 n. 68, Sabetti n. 224 Q. 2°. Cf. etiam Scav. ed. 9 t. 2 n. 417.

Simile quid nota de quolibet juramento ‚fidelitatis‘, et de juramento *militari*: quod sane intelligitur sub consuetis conditionibus; quare si miles juberetur aliquid facere, quod ita verisimiliter esset injustum, ut obedientiam detrectare posset, aut si ejusmodi animae periculis, culpâ ducis, exponeretur, ut potius militia deserenda esset, quam occasio proxima peccandi producenda: juramenti obligatio non obstaret, quominus militiae valedicere posset vel pro adjunctis deberet. Imo si quis *cogitur* ad suscipiendam militiam, etiam videri debet, utrum coactio justa sit, an propter injustam coactionem juramentum vel infirmum reddatur, vel gravis causa sive ad restrictionem sive ad fictionem in ipso juramento praestito impulerit.

Scholion 2. Juramenta, quae in humano commercio aliquando leviter 422 fiunt, v. g. puniendi filios, alterum non praecedendi urbanitatis causa, pluris non emendi vel minoris non vendendi: saepe non obligant ad id, quod verba sonant, quia a) aut deerat intentio jurandi, b) aut res est in se inutilis vel illicita, c) aut mutatae sunt circumstantiae, d) aut verba ipsa ut mera formula sensum illum ex usu non habent, quem per se prae se ferunt; v. g. nolle alterum praecedere significare potest, exhibere velle *qualemcumque actum* urbanitatis. Insuper si tandem juramenti obligatio obtinet, fere semper res *levis* est. Cf. T amb. l. c. § 3 n. 6.

§ 3.

De obligationis juratoriae dissolutione.

423 I. Dissolvi juramenti obligatio duplici modo potest: 1. mediate, sc. subtrahendo fundamentum juramenti, quo sublato juramenti obligatio corrumpitur; 2. immediate auferendo obligationem religionis: quod tum fieri potest, quando obligatio stricta ex solo juramento est, vel erga solum Deum existit, nulla vero erga homines obligatio exstat.

II. Missis illis modis, quibus per renuntiationem ejus, qui jus acquisiverat, aut per superiorem auctoritatem, quae aliorum jus extinguere possit, juramenti obligatio desinat — de quibus aut supra art. praeced. egimus, aut infra in materia contractuum pertractanda acturi sumus —: mediate (seu indirecte) ille juramentum dissolvere potest, qui habet *potestatem* 1. *in jurantis voluntatem*, ita ut iste, utpote non sui juris, ex sese firmiter se obligare nullatenus possit, sive 2. *in rem ab altero promissam*, ita ut jurans in hac re firmam promissionem facere non potuerit. Quae dissolutio dicitur juramenti *irritatio*, prior *directa*, *indirecta* altera.

III. Immediate solvi potest juramenti obligatio per ecclesiasticam auctoritatem, nimirum per potestatem S. Pontificis et Episcoporum atque per alios secundum R. Pontificis voluntatem legitimamque delegationem: quae dissolutio *dispensatio* vocatur. Cur et quomodo haec potestas Ecclesiae vindicari debeat, postea de voto agentes dicturi sumus; eadem enim de voto et de juramento ratio est.

424 IV. Irritatio valida est, etsi non semper prorsus licita, sine speciali causa, neque fieri vetatur in juramentis in tertii favorem emissis; dispensatio valida fieri nequit, ne a Summo Pontifice quidem, sine justa causa; quare quum in juramentis in favorem tertii emissis, quando ille jus acquisivit et retinet, justitia dissolutioni promissionis obstet, etiam religionis obligatio tum communiter non remittitur. Alias autem justa causa non tanta sit oportet, quanta requiritur, ut sine dispensatione juramenti obligatio censeatur abesse secundum ea, quae superius dicta sunt praeced. § ad V. (n. 418 et 419).

Ceterum haec tetigisse hic sufficiat. Pleniorem lucem accipient ex iis, quae in simili prorsus causa de votis fusius mox disputaturi sumus. — Cf. etiam in tota hac re scriptores supra allatos.

§ 4.

Appendix de adjuratione.

Cf. S. Thom. II. II. q. 90, Suar. l. c. lib. 4.

425 Adjurare in genere est invocare nomen Dei, Sanctorum, vel alicujus personae excellentis, ob cujus reverentiam vel timorem alter inducatur ad aliquid agendum. Potest fieri aut deprecative, aut imperative. — Non semper est actus religionis: nam fieri potest per invocationem hominis, v. g. „obtestor te per amorem patris tui“ etc.

Hic autem consideramus adjurationem, quae fit per Deum, sive directe, sive indirecte (i. e. invocando creaturam, quae specialem cum Deo relationem habet, atque Deum in illa et per illam invocando).

I. Adjuratio sic concepta actus religionis est, sc. professio divinae excellentiae, quae apta sit ad quemlibet ex reverentia vel timore permovendum. Habet aliquam similitudinem cum juramento. Nam sicut jurans se firmiter obligat invocata Dei auctoritate, ita conatur per adjurationem firmiorem vim addere inductioni, qua vult alterum ad aliquid permovere, adductâ divini numinis excellentiâ. — Si quis autem per Sanctos adjurat sistendo in ipsis, actum *Juliae* facit. Cf. S. Thom. II. II. q. 90 a. 1. Recte autem monet Suarez l. c. cap. 1 n. 8 adjurationem minorem continere cultum Dei, quam juramentum, siquidem remotius in honorem et reverentiam Dei vergit. Qui enim juramentum emittens Deum inducit, ipse reverentiam erga Deum immediate profitetur, atque suo actui, quo quid asserit vel promittit, summam firmitatem conciliare nititur juxta mensuram ipsius divinae auctoritatis: qui vero aliquem adjurat, divinam excellentiam et majestatem alteri solum proponit, quo melius moveatur, ut sibi obsecundet; est igitur professio, Deum majestate sua summe excellere, sed non ita immediate exercitium reverentiae ex parte ipsius adjurantis.

II. Adjurari possunt omnes creaturae rationales, deprecative eae, in 426 quas auctoritatem non habemus; imperative eae, in quas auctoritatem habemus, maxime daemones. — Deus proprie adjurari nequit, quum non habeat aliquem, qui sit se excellentior: tamen analogice adjurari potest per se ipsum suaeque attributa. Creaturae irrationales adjurari tantum improprie possunt, videlicet aut Deum deprecando, ne illas nobis nocere sinat, aut daemonem adjurando, ut per illas nocere desinat.

III. Adjuratio, ut licite fiat, debet habere conditiones juramenti conditionibus similes, videlicet veritatem, justitiam, judicium.

Veritas sumitur a) ut fiat per verum Deum: hujus conditionis defectus utique mortalis est; b) ut adjurans verum dicat, quando alterum ad aliquid inducit; cujus conditionis defectus plerumque venialis est, ut si quis fingens se pauperiorem — modo ne hoc juramento confirmet — alterum obsecrando et adjurando inducit, ut sibi eleemosyna parva detur.

Justitia intelligitur, ut ad rem honestam adjurans tentet inducere: de cujus defectu idem dici debet, ac de defectu justitiae in juramento promissorio.

Judicium intelligitur, ut sit res alicujus momenti, in qua adjuratio adhibeatur: cujus conditionis defectus per se venialis est. V. Tamb. l. c. cap. 8 § 1 n. 1—6.

IV. Speciatim de adjuratione daemonis seu exorcismo dici debet, 427 eam *debere fieri imperative*; nam deprecari daemonem sine gravi peccato non possumus. — Item joculari cum diabolo, quando de exorcismo obsessi agitur, aut inutilia cum eo agere, est peccatum ex genere suo grave; at secundum communem sententiam admittit parvitatem materiae, uti esset una alterave curiosa interrogatio. V. Tamb. l. c. § 3 n. 10 cum Suarez, Sanch., Nav., S. Alph. post n. 193. A fortiori grave peccatum est proprii obsequii sive famulatus causa a diabolo aliquid exposcere, seu quidquam agere, quod commercium familiaritatemque denotat: v. ib.

V. Publice exorcismum exercere secundum S. Alph. l. c. ex hodierna praxi licitum non est Ecclesiae ministris sine expressa licentia Episcopi: communiter grave peccatum videtur esse aliter agere propter periculum gravis scandali, aut quando expresse prohibitum est ab Episcopo. V. etiam particularia decreta hac in re in Coll. Conc. Lac. tom. VI. ad vocem „Exorcismi“.

Ita tamen dici nequit de exorcismo privatim etiam a ministro Ecclesiae et adhibitis orationibus Ecclesiae secundum formam Ritualis facto, nisi etiam hujus exorcismi usus speciali lege dioecesana prohibitus sit: imo solas preces Ecclesiae contra diabolum in probabili opinione ejus infestationis homo laicus sine culpa recitare potest; at tamen ipse nomine Ecclesiae, quod minister Ecclesiae potest, agere nequit.

VI. Quid vero exorcista in adjuratione diaboli observare debeat, supervacaneum est addere, quoniam in Rituali Romano omnia necessaria documenta reperias.

VII. Quamquam ex una parte id evitari debet, ne nimis increduli daemonicam manifestationem, quam suspicantur adesse, omnem ad aniles fabulas relegemus: ex altera parte sacerdos etiam id debet cavere, ne incautus daemonicas obsessiones vel infestationes facilius adesse judicet, quum diversi generis morbi morbidaeque nervorum praecipue atque inde exortae affectiones, mirum sit, quam singulares apparentias producere valeant. Si igitur possibile est, pii alicujus medici consultationem ne respuat; maxime autem deceptionis atque incautae credulitatis pericula vitabit, si Rituali Romano atque ejus signis, quibus daemonis infestationes distinguere possit, studiose inhaereat illasque regulas sobria prudentia applicare conetur.

Cf. Stöhr *Pastoralmedizin*, Abschn. VI. p. 363 sqq., item von Olfers *Pastoralmedizin* p. 128 sqq.

Articulus II.

De voto.

Cf. imprimis S. Thom. II. II. q. 88, Suarez *de relig.* tract. 6, Sanch. in *decal.* lib. 4, Less. *de just. et jure* lib. 2 cap. 40, Bouquillon l. c. p. II. n. 203—502, Pruner 3. Th. I. Abschn. 3. Hptst. § 3, Scavini t. 2 n. 238—270, Elbel p. 3 n. 175—328, S. Alph. l. c. n. 194—262, Wirthmüller *die mor. Tugend der Religion*, aliosque in decursu tractatus laudatos.

⁴²⁸ Votum est ex doctrina S. Thom. II. II. q. 88 a. 1 et 2 „promissio Deo facta“; quae definitio totam voti essentiam declarat; alia, quae adduntur tantummodo explicatio quaedam sunt, in nucleo jam istis verbis contenta. Ut igitur plenius tota res tractetur, agemus 1. de actu promittendi, 2. de re, quae promittitur (de materia sive objecto voti), 3. de obligatione illius promissionis, 4. de voti seu ejus obligationis cessatione.

§ 1.

De actu votendi.

Quamquam in promissione necessaria est acceptatio ejus, cui aliquid promittitur, ut erga eum promittens obligetur, tamen ab illa conditione in voto abstrahere possumus, siquidem Deus omniscius et ubique praesens censetur statim promissionem acceptare, modo de re sibi beneplacenti agatur. Quare si reliquae conditiones tum in actu votendi, tum in objecto promisso verificantur, de acceptatione disputari nequit. Id de voto in solum Dei honorem facto.

I. Promissio, qua Deo aliquid vovemus, debet esse *seria et vera*, i. e. susceptio obligationis in conscientia sub peccati reatu, non merum propositum: ita enim stricta promissio intelligitur. S. Alph. n. 199.

II. Promissio debet esse satis *deliberata*, quae procedat et ex cognitione tum verae promissionis tum rei promissae, et ex libera voluntate: quare tum ignorantia, tum error, tum defectus libertatis voto obstant. S. Alph. n. 196 ex Busenb. et com. sent.

III. Promissio debet *Deo* fieri, seu in honorem Dei: quare si quis aliquid promittit Sanctis, sistendo in ipsis, est actus voto similis quidem, sed inferior, nimirum actus ‚duliae‘; plerumque autem promissio erga Sanctos ita sumitur, ut ad honorandos Sanctos Deo aliquid promittatur: quod votum est. Suarez l. 1 c. 16, S. Thom. l. c. a. 5.

IV. Promissio haec est aut simplex aut sollemnis; absoluta aut conditionata; pura aut cum alio fine conjuncta; personalis, realis aut mixta; unde diversi nominis vota habes.

Explicatio. Ad I. nota: 1. Falluntur nonnunquam rudes ho-⁴²⁹ mines, eo quod propositum coram Deo factum pro voto habeant. Neque sane sufficit ad votum, dicere „promitto“, quia hoc saepe solum denotat firmum propositum. Quare inquirendum est, utrum voluerint vere specialem obligationem contrahere et sub novo aliquo peccato Deo adstringi, annon.

2. Qui dubitat, utrum votum fecerit an merum propositum, si ex adjunctis res rationabiliter certa fieri nequit, non obligatur; nam ut legis, ita etiam voti exsistentia probari debet.

3. Qui fecte vovet, nolens sese obligare, per se ad votum non tenetur, neque *per se* graviter peccat, sed peccatum ex gravioribus venialibus committit, attamen ratio gravis scandali, vel contemptus, vel gravis deceptio tertii si accedunt — ut sane accedere possunt — mortalem culpam efficiunt. S. Alph. n. 201 q. III. ex Sanchez, Suar., Salmantic. etc.

Ad II. 1. Requiritur ergo ad vovendum aetas discretionis, in qua⁴³⁰ gravis peccati committendi homo capax est. At etiamtum nondum eo ipso constat de sufficienti cognitione et deliberatione voti. Verum si post septennii aetatem votum emissum est, ut dicatur invalidum, defectus sufficientis cognitionis probari debet; si ante septennium, e con-